

Havaî seyrüsefere mahsus beynelmil el sıhhi mukaveleye iştirakimiz hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Sıhhat ve içtimai muavenet encümenleri mazbataları (1/1106)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/2957

23-X-1934

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Beynelmil el Havaî seyrüsefer mukavelelerine iştirakimiz hakkında Sıhhat ve içtimai Muavenet Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 21-VII-934 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Veba, kolera, sarıhumma, lekeli humma ve çiçek hastalıklarının memleketler arasında kara ve deniz tarikle sirayetine mâni olmak için 1912 tarihli beynelmil el bir mukavelei sıhhiye mevcut olduğu ve 1926 tarihinde bu mukavelenin bazı kısımları tadil edilmiş bulunduğu malûmdur. Bu mukavelelerin ilk tanzimi zamanlarında yolcu ve eşya nakliyatı yalnız kara ve denizyolları ile yapılmakta olduğundan mukavelede mevzu bahis edilen sari hastalıkların bir memlekette diğer bir memlekete sirayetinde yalnız kara ve denizyolları düşünölmüş ve bundan dolayı mukavelede mezkûr hastalıkların yalnız bu yollarla sirayeti ihtimaline karşı alınması lâzım gelen tedbirlerden bahsedilmiştir. Sonraları harp ve yolcu tayyareleri meydana çıkarak nakliyatın hava yolu ile de yapılmaya başlanması ve bu yeni sefer yolunun gittikçe ehemmiyet kazanarak bütün memleketler arasında yayılması üzerine Paris beynelmil el sıhhiye dairesinin daimî komitesi; aynı hastalıkların bir memlekette diğer bir memlekete sirayetinde hava yolunun da, bu vasıtanın harikulâde süratle olması sebebiyle, mühim âmil olacağını nazarı dikkate alarak (Havaî seyrüsefere mahsus beynelmil el bir mukavelei sıhhiye) tanzim edilmesini ve bu mukavelenin de alâkadar Hükümetlerin tasdik ve iltihaklarına arz edilmesini muvafık görmüş ve 1932 senesinin nisan ayında tesbit etmiş olduğu mukavele projesini alâkadar Hükümetlere ve bu meyanda Hariciye vekâleti vasıtasile Hükümeti Cümhuriyemize de göndermiştir.

Mukavelename dört kısımdan mürekkeptir. Birinci kısım mukavelede isimleri geçen sıhhi teşkilât ve nakil vasıtası isimleriyle tedbirlere aittabirlerini tarifelerini ve teşkilâtın teçhizat ve vezaifi ve hava gemilerinin sıhhi evrakı hakkındaki ve bu hava gemileri ile taşınacak ticaret eşyasına tatbik olunacak tedbirleri ihtiva etmektedir. İkinci kısımda hava gemileri ile hava yolcularının tıbbi muayenelerinden ve bu hususta ittihaz edilecek tedbirlerden bahsedilmektedir. Üçüncü kısım mukavelede isimleri geçen beş hastalığa karşı hava gemilerinin hareket ve muvasalâtlarında alınacak tedbirleri ve her bir hastalığa karşı ayrı ayrı ittihaz edilecek tedbirleri ve bu hastalıklara ait müşterek hükümleri muhtevi bulunmakta ve dördüncü kısımda dahi bazı nihaî hükümler ve mukaveleye iltihak usulü ile iltihaktan sonra mukaveleyi feshetmek isteyen bir Hükümetin fesh işini ne suretle yapabileceğine dair hükümler mevcut bulunmaktadır.

12 nisan 1933 tarihinde Belçika, Fransa, Fas, Tunus, Suriye, Lübnan, Büyük Britanya, Şimalî İr-

lânda, İtalya, Monako, Hollânda, Lehistan ve Romanya Hükûmetleri tarafından tasdik edilmiş olduğu ve Amerika Birleşik Cümhuriyet Hükûmetince de iştirak edilmek üzere bulunduğu Hariciye vekâletinden bildirilen bu mukaveleye iltihakımızda vekâletimizce bir mahzûr bulunmadığı gibi Millî Müdafaa vekâletince de keyfiyeti iltihakta bir beis görülmediği Hariciye vekâletinin işarından anlaşılmuş olduğundan mukaveleye iltihakımızın temini için bir kanun lâyihası kaleme alınarak mukavelenin türkçeye çevrilmiş nüshaları ile birlikte takdim kılınmıştır.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 48

Esas No. 1/1106

12 - XI - 1934

Yüksek Reisliğe

1932 senesinde Paris Beynelmîl sıhhiye da-
iresi tarafından tanzim edilip 12 nisan 1933
tarihinde imzalanan (Havaî seyrüsefere mahsus
beynelmîl sıhhi mukavele) ye Türkiyenin iltiha-
kı hakkında hazırlanan kanun lâyihası esbabı
mucibesile birlikte encümenimizde tetkik edilerek
muvafık görülmüş olduğundan havalesi mucibince
Sıhhat ve içtimaî muavenet encümenine verilmek

üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınmıştır.

Ha. En. Rs. N.	M. M.	Kâ.
	Srvas	Edirne
<i>Saffet Ziya</i>	<i>Necmettin</i>	<i>Zeki Mesut</i>
Aza	Aza	Aza
Kocaeli	İzmir	Elâziz
<i>İ. Süreyya</i>	<i>Halil</i>	<i>Fazıl Ahmet</i>
Aza	Aza	Aza
Kocaeli	Bolu	Erzincan
<i>Reşit Saffet</i>	<i>Hasan Cemil</i>	<i>Saffet Ziya</i>

Sıhhat ve içtimaî muavenet encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Sıhhat ve İ. M. encümeni

Karar No. 2

Esas No. 1/1106

15 - XI - 1934

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 2957 numaralı tezkeresile Yük-
sek Reisliğe gönderilip Hariciye encümenine ve-
rilen ve Hükûmetin esbabı mucibesile birlikte
gözden geçirilerek Hükûmetin teklifi gibi kabul
edilen (Havaî seyrüsefere mahsus beynelmîl sıh-
hî mukavele) ye iltihak hakkındaki kanun lâyi-
hası ve esbabı mucibesi encümenimizce de muva-
fık görülmüş olduğundan bağlı kâğıtlarla birlikte
Yüksek Reisliğe arz olunur.

S. İ. M. En. Reisi Na.

Bursa

M. Dr. Refik

M. M.

Bursa

M. Dr. Refik

Kâ.	Aza	Aza
Manisa	Balıkesir	Bolu
<i>Dr. Saim</i>	<i>Muzaffer</i>	<i>Dr. Emin Cemal</i>
Aza	Aza	Aza
Erzurum	Kastamonu	Malatya
<i>Dr. Şinasi</i>	<i>Dr. Suat</i>	<i>Dr. Hilmi</i>
Aza	Aza	Aza
Maraş	Niğde	Antalya
<i>Dr. Kâzım</i>	<i>Ahmet Saffet</i>	<i>Dr. Nazifi Şerif</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

(Havaî seyrüsefere mahsus beynelmilel sıhî mukavele) ye iştirakimiz hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 1932 senesinde Paris Beynelmîlel Sıhîye dairesi tarafından tanzim edilip 12 nisan 1933 tarihinde imzalanmış olan (Havaî seyrüsefere mahsus Beynelmîlel sıhî mukavele) ye Hükümetimizin iltihakı kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini iera-

ya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

21 - VII - 1934

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İsmet	Ş. Saracoğlu	Zekâi
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	Fuat
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Abidin	Ali	M. Celâl
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. Refik	Ali Rana	Muhlis

HAVAÎ SEYRÜSEFERE MAHSUS BEYNELMİLEL SİHHÎ MUKAVELENAME

Hükûmetlerince kendilerine verilerek usulüne muvafık olduğu anlaşılın salâhiyetnameleri hâmil bulunan, zirde vazilimza murabhaslar, havaî seyrüseferin sıhî kontrolünü müteakabil itilâfla tanzim etmek ünniyesile, aşağıdaki ahkâmı kararlaştrınışlardır:

BİRİNCİ KISIM

Umumî ahkâm

Birinci madde

Yüksek Âkit Taraflar, işbu mukavelenamenin tatbikatı hususunda, aşağıdaki tarifati kabul eylerler:

1 - Hava gemisi kelimesi, havadaki aksülâmelerin yardımile cevvi havada tutunabilen ve havaî seyrüsefere tahsis edilmiş olan her aleti ifade eder.

İşbu mukavelename munhasıran aşağıdaki tarifat dairesine giren hava gemileri hakkında kabili tatbiktir:

1° - Azimet noktasile son karaya ineceği mahal, başka başka arazide kâin olanlar;

2° - Azimet noktasile son karaya ineceği mahal, aynı arazi dahilinde bulunup ta bu meyanda başka arazide ara duruşu yapanlar;

3° - Konaklamaksızın birden fazla arazi - Bu arazi ister aynı Devletin, ister muhtelif Devletlerin idaresi, tâbiyeti, mandası veya nüfuzu altında olsun - üzerinden uçanlar;

II - Müsaadeli tayyare karargâhından maksut, gümrük veya sair bir hizmete ait olarak, arazisi dahilinde bulunduğu Hükûmetin salâhiyettar makamınca sureti mahsusada irac edilerek, hava gemilerinin bir araziye dühullerinde ilk nazil olacakları veya bir araziyi terklerinde sefere başlayacakları tayyare karargâhtır.

III - Sıhî tayyare karargâhından maksut, işbu mukavelenamenin 5 nci maddesi ahkâmına tevfikân teşkil ve teşhiz edilerek memleketin salâhiyettar makamınca olsuretle irac edilmiş olan müsaadeli tayyare karargâhtır.

IV - Tayfa kelimesi, hava gemisinin sevku idaresi veya uçuşu hususunda gemide bir vazife sahibi olan veya herhangi bir suretle geminin, yolcularının veya hamulesinin hizmetinde kullanılan her şahsı ifade eder.

V - Daire kelimesi, muayyen bir arazi parçası, yani, vüsat ve nüfusu ne olursa olsun, bir vilâyet, bir Hükûmet, bir kaza, bir eyalet, bir kanton, bir ada, bir nahiye, bir şehir, şehrin bir mahallesi, bir köy, halk yığıntıları v. s. manasına gelir.

İşbu mukavelenamenin 8 nci maddesinde derpiş edilmiş olan şerait dahilinde, bir tayyare karargâhı bir daire teşkil edebilir.

VI - Müşahede kelimesi, eşhasın sureti mahsusada ihzar olunmuş bir binada tecrit edilmelerini ifade eder.

Nezaret kelimesi, tecrit edilmemiş ve serbestçe tebdili mekân edebilecek olan ve fakat ahvali sıhîyelerini tayin edecek tıbbî muayeneye tâbi tutulması zımında, gidecekleri muhtelif mahaller sıhîhiye makamına vürutları ihbar olunan eşhası ifade eder.

VII - Gün gelimesi, 24 saatlik bir devre manasındır.

İkinci madde

İşbu mukavelenamede tayyare karargâhlarına taallük eden hususat, deniz tayyareleriyle mü-

masîleri aletlerin denize inmelerine tahsis edilmiş olan mahallere de şamildir.

Birinci fasıl

Sureti umumiyede tayyare karargâhları ve müstahdemini hakkında

Üçüncü madde

Yüksek Âkit Taraflardan her biri, kendilerine ait olan müsaadeli tayyare karargâhlarını, tahaffuzî tedabirin malûm ihtiyaçlarına tetabuk edecek ve hiç olmazsa, işbu mukaveleminin nazarı dikkate aldığı tıbbî teftişatı ıera hususunda vücuduna lüzum hâsıl oldukça bir tabibin muavenetini temine kâfi sıhhi teşkilâtla teşhiz eylemeği taahhüt eyler.

Dördüncü madde

Arazisinin maruz kalabileceği sarî hastalıklar tehlikesini nazarı itibare alarak, sıhhi tayyare karargâhları tesis edip etmemek hususunun ve bu husus için müsaadeli tayyare karargâhlarından hangisinin intihabı lâzımgeldiğinin takdiri Yüksek Âkit Taraflardan her birine aittir.

Beşinci madde

Sıhhi tayyare karargâhında daimî surette aşağıda yazılı şeyler bulunmalıdır:

a) Tayyare karargâhında daimî surette hazır bulunmaları meşrut olmak üzere, lâakal tabip ile bir veya müteaddit sıhiye memurundan müteşekkil bir tababet teşkilâtı;

b) Tıbbî muayene icrasına mahsus bir bina,

c) Şüpheli mahiyette görülen mevaddın, mahallinde muayenesine imkân olmadığı takdirde, bunlardan nümune alınmasma ve berayı tahlil kimyahaneye gönderilmesine muktazi alât;

d) İcabında hastaların teerit, nakil ve tedavileri ve bunların münferit bir surette yekdiğerlerle temaslarmı mene matuf ve tahaffuz lâzimesinin âmir olduğu her hangi bir tedbirin, gerek karargâh dahilinde, gerek yakınında bu iş için mustahzar binalarda tatbikını müemmin vesait;

e) Lüzumu halinde, désinfeksiyon, hüveyn ve haşaratın imhası, farelerin itlâfı ve işbu mukaveleminin ile mevzu sair tedabirin tatbikına muktazi levazım.

Sıhhi tayyare karargâhı kâfi miktarda ve safiyetinde ıstıbah caiz olmayan içme suyu tertibatı ile beraber, artiklarla süprüntülerin refi ve kullanılmış suların tahliyesi hususunda mümkün olan emniyeti haiz bir sistem ile mücehhez olacak ve imkânın müsaadesi nisbetinde, farelerin tasallütundan masun bulunacaktır.

Altıncı madde

Sıhhi tayyare karargâhı tabibinin, salâhiyettar sıhhi makama merbut bir memur olması veya o makameca kabul edilmiş bulunması muktazidir.

Yedinci madde

Yüksek Âkit Taraflardan her biri, kendi sıhhi tayyare karargâhlarının bir listesini, diğeri Yüksek Âkit Tarafların husulü ittılâr zmnında, ya Umumî Hıfzıssıhha beynelmilel ofisine, veya havaî seyrüsefer beynelmilel komisyonuna tebliğ edecek ve bu müessesat ta alacakları bu kabıl malûmatı müteakiben yekdiğerine iblâğ eyleyeceklerdir.

Tebliğî vakır, her tayyare karargâhının vaziyeti, sıhhi tesisatı ve memurini sıhiyesi hakkında malûmatı ihtiva eyleyecektir.

Panameriken sıhiye kanunnamesine iltihak etmiş olan Yüksek Âkit Taraflarca, işbu mukaveleminin bu maddesile, 8, 37, 40, 58, 59 ve 60 nci maddelerine tevfikân Umumî Hıfzıssıhha beynelmilel ofisine ıerası muktazi tebliğat, Panameriken sıhhi bürosu vasıtasile yapılacaktır.

Sekizinci madde

Sarı hastalıkların ihbarı ve işbu mukavelenamenin sair ahkâmının tatbiki hususunda, sıhhi bir tayyare karargâhının bir daire olarak irac edilebilmesi için:

1° - Oraya giren ve oradan çıkan her şahsın salâhiyetkar makam tarafından kontrolüne müsait teşkilâta malik olması;

2° - İşbu mukavelenamenin 18 nei maddesinde istihdaf edilmiş olan hastalıklardan birinin mücavir arazide mevcudiyeti halinde, tayyare karargâhına dâhulün, havayolundan maada herhangi bir tarikle gelen ve bulaşık olduğunda şüphe edilen her şahıs için memnu bulunması, ve tayyare karargâhında oturan veya yolu uğrayarak oraya gelmiş bulunan eşhasın hariçteki eşhasla temas veya herhangi bir suretle sirayet tehlikesine maruz kalmamalarını müemmin tedbirin, salâhiyetkar makamı tatmin edecek bir surette, tatbikına elverişli bulunması muktazidir.

Sıhhi bir tayyare karargâhı olmayan müsaadeli bir tayyare karargâhının aynı veçhile bir daire olarak irac edilebilmesi için, onun, fazla olarak, fotoğrafî vaziyeti itibarile, her hangi bir sirayeti maraz ihtimaline karşı filen masun bulunması lâzımdır.

Yüksek Âkit Taraflar, işbu madde müeddasınca daire olarak teşkil ettikleri tayyare karargâhlarını Umumi Hıfzıssıhha beynelmilîl ofisine bildirecekler ve keyfiyet mezkûr ofisçe diğer Yüksek Âkit Taraflarla Havaî seyrüsefer beynelmilîl komisyonuna tebliğ edilecektir.

İkinci fasıl

Hava gemileri evrakı sıhhiyesi

Dokuzuncu madde

Yol defterine « Mülâhazat » serlevhası altında aşağıdaki malûmat kaydolunacaktır:

1° - Sefer esnasında hava gemisinde hâdis olan sıhhi vekayi;

2° - İşbu mukavelenamenin tatbikatından olarak, hava gemisinin sefere çıkmazdan evvel ve konaklamaları esnasında tâbi tutulduğu sıhhi tedabir;

3° - Hâdis olduğu takdirde, hava gemisinin terketmiş olduğu memlekette, işbu mukavelenamenin üçüncü kısmında mevzubahs sari hastalıklardan birinin zuhuruna müteallik malûmat. İşbu kayitle istihdaf olunan gaye, diğer bir arazide kâin tayyare karargâhlarına giden yoleular hakkın-da tedelhace oralarda yapılacak tıbbî tahkikatı teshil eylemektir.

Buna binaen, temiz olduğu halde, dahilinde yukarda ismi geçen hastalıklardan biri zuhur eden her hangi bir memleket Hükûmeti, mevzubahs vakaların menşei sirayetile mahiyeti hakkında turuku saire ile diğer memleketlere yapmakla mükellef bulunduğu tebligattan maada bilûmum müsaadeli tayyare karargâhlarındaki salâhiyetkar makamlara bu bapta icap eden malûmatı vermeğe mecburdur. İşbu istihbarat mezkûr makamatça, ilk malûmatın tebelluğundan itibaren 15 gün zarfında azimet eden hava gemilerinin yol defterlerine yazılacaktır.

Hava gemileri karantina patentası bulundurmamak mecburiyetinden varestedirler. İşbu maddenin tatbikatından olarak, yol defterine düşürülecek kayıtlar, tayyare karargâhındaki salâhiyetkar makam tarafından bilâ ücret tetkik ve tasdik olunacaktır.

Üçüncü fasıl

Ticarî eşya ve posta

Onuncu madde

Hava gemilerinde bulunan ticarî eşya, işbu mukavelenamenin 25, 29, 33, 42, 44, 47, 49 ve 51 nei maddelerinde musarruh tedbirlerden maada, vasil oldukları memlekette her hangi bir nakil vasi-

tasile getirilen eşya hakkında kanunen tatbik oluna gelen tedabire de tâbi olacaklardır.

On birinci madde

Mektuplar ve muhaberat, matbualar, kitaplar, gazeteler, işe müteallik evrak, kolipostallar, ve posta ile yapılan her nevi irsalât, işbu mukavenamenin 33 ncu maddesinde derpiş edilen şeraite tâbi mevaddı ihtiva eylemedikleri takdirde, her hangi bir tedbire tâbi tutulmazlar.

İKİNCİ KISIM

Alelâde tatbik olunacak sıhhi rejim

On ikinci madde

Sıhhi veya müsaadeli tayyare karargâhlarına merbut tabibin ahvalin icabına göre, hava gemilerinin gerek sefere çıkmalarından evvel, gerek karaya inmelerini müteakip, yolcularla tarifenin ahvali sıhhiyelerini tafahhusa hakkı vardır.

Maamafih her hangi bir teahhura sebebiyet vermemek ve seyahatin devamına mânia iras eylemek ümniyesile işbu tıbbî muayene, polis ve Gümrük idarelerince yapılması mutât olan muamelelerle mütenazır bir surette iera olunacak ve bu muayene dolayısıyla her hangi bir resim istifa edilmeyecektir. Şu kadar ki, Mısır deniz ve karantine sıhhi meclisinin, kendi hususî rejiminde derpiş edilmiş olan rüsumu istifa hakkı mahfuzdur.

On üçüncü madde

Her tayyare karargâhında, hastaların bu hizmete muhassas bir hava gemisile nakilleri hususu mahfuz kalmak kaydile, salâhiyettar makamın, karargâh doktorunun teklifile, sari hastalık ârazı gösteren eşhasın tayyareye rükûplerini mene hakkı vardır.

Tabip bulunmadığı takdirde, tayyare karargâhındaki salâhiyettar makam, haklarında bir tabibin mütaleası istihsal olununcaya kadar, bu kabîl eşhasın azimetini tehir edebilir.

On dördüncü madde

Sari hastalıkların zuhuruna sebebiyet verecek mevaddın uçuş esnasında hava gemilerinden atılması veya düşürülmesi memnudur.

On beşinci madde

Bir hastanın karaya ihraçı zarureti hâsıl olduğu takdirde, hava gemisi kumandanlığınca keyfiyet vaktü zamanile ve karaya inmeden evvel mevrit tayyare karargâhına ihbar edilecektir.

On altıncı madde

Bir hava gemisinde, işbu mukavenamenin üçüncü kısmında derpiş edilmemiş olan sarî bir hastalıktan musap vakası bulunduğu ve keyfiyet karargâh tababetince de teyit edildiği takdirde, işbu karargâhın kâin bulunduğu memlekette merî tedabiri mutâde tatbik olunacaktır. Hasta, hava gemisinden çıkarılabileceği gibi, salâhiyettar sıhhi makameca lüzum görüldüğü takdirde, hususî bir binada tahtı teeride dahi alınır. Diğer yolcularla tayfalar, tıbbî muayeneye ve lüzumunda, muktazi sıhhi tedabire tâbi tutulmak şartile, seyahatlerine devamda muhtardırlar. İşbu sıhhi tedabirden tayyare karargâhında kabîli tatbik olanları, hava gemisinin mümkün mertebe kısa bir müddet yolundan alıkonulması zmnında, polis ve gümrük muameleleriyle müterafik bir surette tatbik olunacaktır.

On yedinci madde

İşbu mukavelenamede sureti mahsusada derpiş edilmiş bulunan ahval müstesna olarak, hava gemileri gerek konaklayacakları, gerek varacakları tayyare karargâhlarında sıhhi muameleye tâbi tutulmayacaklardır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Bazı hastalıklarda tatbik edilecek sıhhi rejim

On sekizinci madde

Mukavelenamenin işbu kısmında derpiş edilmiş olup, atide musarrâh ahkâm mevzuatını teşkil eden hastalıklar şunlardır: Veba, kolera, sarhumma, lekelihumma ve çiçek.

On dokuzuncu madde

İşbu mukavelenamenin tatbikatında, tefrih ü vresi şöylece hesap edilmiştir:

Veba	vakasında	6	gün
Kolera	»	5	»
Sarhumma	»	6	»
Lekelihumma	»	12	»
Çiçek	»	14	»

Yirminci madde

Yüksek Hıfzıssıhha makamı, 21 haziran 1926 tarihli beynelmîl sıhhi mukavelename ahkâmına tevfikân, Hıfzıssıhha beynelmîl ofisile (işbu teşekkülün bu hususta itilâflar akteylemiş olduğu mahalli bürolarından) sari hastalıklar hakkında kendilerine vaki olacak ihbarat ve tebligattan, sıhhi ve müsaadeli tayyare karargâhlarında yapılacak sıhhi kontrole tesir edecek mahiyette bulunan malûmatı, müteakiben memleketlerinin o nevi tayyare karargâhlarına isal edeceklerdir.

Yirmi birinci madde

Mukavelenamenin işbu kısmında derpiş edilmiş olan tedabirin haddi azam olarak telâkkisi icap eder.

Yüksek Âkit Taraflarca hava gemileri hakkında tatbik olunacak muamele, bu hudut dahilinde tayin edilecektir.

Eenebi bir daire ve tayyare karargâhından gelecek hava gemilerinin işbu mukavelename daire-sinde tedabire tâbi tutulup tutulmayacakları keyfiyeti, Yüksek Âkitlerden her birinin takdirine bağ-lıdır.

Aşağıda yazılı 54 nü maddeye tevfikân, bu bapta ahzedilmiş olan malûmat ile evvelece tatbik edilmiş olan tedabir nazarı dikkate alınacaktır.

Yirmi ikinci madde

İşbu kısmında muharrer ahkâmın tatbikatında, bir dairenin bulaşık addedilmesi, anm, 21 hazi-ran 1926 tarihli beynelmîl sıhhi mukavelename metninde olsuretle tavsif edilmiş bulunmasına muallâktır [*].

[*] 21 haziran 1926 tarihli beynelmîl sıhhi mukavelenamenin 10 nu maddesile 11 nci maddenin 1 nci fıkrası mucibince, bir daire, tadat edilmiş olan hastalıklardan birile aşağıdaki ahvalde «bulaşık» addedilir: Veba ile sarhumma için, hariçten gelmediği anlaşılan ilk musap vakası zuhurunca;

I. Veba, kolera, lekelihumma ve çiçek vukuatında takip olunacak ahkâm

BİRİNCİ BAP

Azimette ittihaz olunacak tedabir

Birinci fasıl

Yirmi üçüncü madde

İşbu bapta derpiş edilmiş olan hastalıklardan birile bulaşık bir daireden hareket eden hava gemileri hakkında aşağıdaki tedbirler tatbik olunur:

- 1°) Hava gemisinin ve bilhassa hastalığın sirayetine müsait aksamının esaslı bir surette tathiri;
- 2°) Yöleularla taifelerin tıbbi muayenesi;
- 3°) Adı geçen hastalıklardan birinin ârazını gösteren veya hastaların yakınında bulunması dolayısıyla hastalığın sirayetini teshile hadim şeraiti haiz bulunan eşhasın ihraçı;
- 4°) Ancak kâfi derecede temiz oldukları takdirde kabulü mücaz olan zatî eşyanın muayenesi;
- 5°) Veba vakası zuhurunda, fare bulunmasından şüphe edilirse, itlâfıfar ameliyesinin tatbiki;
- 6°) Lekelihumma vakasında, imhayı hevam ve haşerat ameliyesinin, tıbbi muayene neticesinde hastalığı nakle salih görülen eşhas ile bagajlarına hasri.

Hava gemilerindeki evrak, 9 neu madde ahkâmına muvafık meşruhatı ihtiva eyleyeceklerdir.

İkinci fasıl

Muvasalâta ittihaz olunacak tedabir

Yirmi dördüncü madde

İşbu bapta derpiş edilmiş olan hastalıklardan birile bulaşık bir daireden gelen hava gemilerinin de müsaadeli tayyare karargâhlarına inmeleri caizdir. Şu kadar ki, Yüksek Âkitlerden her biri hastalığın sirayet şeraitinin istilzamatına göre, bazı dairelerden gelen hava gemilerini, havaî seyrüsefere hâle iras etmemek üzere, bunların incecekleri sıhhi veya müsaadeli tayyare, karargâhlarının coğrafi vaziyetini ve hava gemilerinin takip etmiş oldukları güzergâhı nazarı dikkate alarak, muayyen karargâhlara inmeğe icbar edebilirler.

Sıhhi tayyare karargâhı mahiyetinde olmayan müsaadeli tayyare karargâhlarında, icabına göre tatbik olunacak tedabir. Tayfa ile yöleuların sıhhi muayenelerine ve hastaların indirilerek tecritlerine münhasırdır. muayeneye memur tabibin müsaadesi lâhik olmadıkça, yöleularla tayfa karargâh makamına tayin edilen hudut haricine çıkamazlar. İşbu memnuiyet, sıhhi bir tayyare karargâhına inerek orada, işbu bapta derpiş edilmiş olan mukaveleyi görünceye kadar, konaklayacağı karargâhlara hava gemisine vazolunabilir.

Yirmi beşinci madde

Hava gemisi kumandanı, karaya indiği andan itibaren, sıhhiye dairesinin emrine âmade bulunmağa, alâkadar hidematça istenilecek sıhhi mahiyette malûmatı vermeğe ve tetkik edilmek üzere, gemi evrakını göstermeğe mecburdur.

Bir araziye duhulünde, sıhhi veya müsaadeli bir tayyare karargâhı haricinde karaya inen hava gemisinin kumandanı, idaresi altındaki gemi hastalıklı bir daireden gelmiş veya gemisinde has-

---

kolera için «merkez» teşkil eden vakalar yani, ilk musapların etrafındakiler haricinde zuhur ederek, başlangıçta hastalığın ilk tehaddüs eylediği mahalde tevessüünün önüne geçilemediğini ispat eden vakalar lekelihumma ile çiçek için de, hastalığın müstevli bir şekilde tezahürü takdirinde.

talık zuhur etmiş bulunuyorsa, keyfiyeti en yakın mahallî makamata ihbara mecburdur. Mezkûr makamat, işbu mukavelename ahkâmı umumiyesinden mülhem olarak, ahvalin istilzam ettiği tertibatı alacak, ve imkân varsa, hava gemisini sıhhi bir karargâha sevkeyleyecektir. Salâhiyettar sıhhiye dairesinin müsaadesi olmadıkça, gemiden eşya çıkarılmıyacağı gibi, yolcu veya tayfa efradından kimse uzaklaşamayacaktır.

Yirmi altıncı madde

İşbu mukavelenamenin tabkâtında, atideki ahval müstesna olarak, müşahede yerine nezaret ikame edilemez.

- a) Müşahedenin müsmir bir surette tatbik edilemeyeceğine hükmolunursa;
- b) Hastalığın sirayet tehlikesi memleket için fevkalâde vahim telâkkî edilirse;
- c) Müşahedeye tâbi tutulacak şahıs sıhhi noktâi nazardan emniyetbahş bulunması;

Müşahede veya nezaret altına alınan eşhas sıhhiye dairesince icrasına lüzum görülecek her türlü taharriyatın icrasına muvafakat edeceklerdir.

A - Veba

Yirmi yedinci madde

Hava gemisinden veba vakası olmadığı takdirde, yalnız atideki tedabir ittihaz olunur:

- 1°) Yolcularla tarifinin tıbbî muayenesi;
- 2°) Tatbikına lüzum görülen fevkalâde ahvalde, ve menşe tayyare karargâhında bu tedabir tatbik edilmemiş ise, itlâfıfâr ve imhayı hevâm amelîyelerinin tatbikı;
- 3°) Hava gemisinin bulaşık daireyi terki tarihinden bilhesap altı günü geçmemek üzere tarife ile yolcuların müşahede altına alınması.

Yirmi sekizinci madde

Hava gemisinde hakikî veya şüpheli bir veba vakası zuhurunda, aşağıdaki tedabir tatbik olunur:

- 1°) Tıbbî muayene;
- 2°) Hastanın derhal ihraç ve teeridi;
- 3°) Hasta ile temasta bulunmuş olan ve sıhhiye dairesince şüpheli addedilen eşhasın, geminin muvasaleti tarihinden itibaren, altı günü tecavüz etmemek üzere, müşahede altına alınması;
- 4°) Hastanın elbiselerile, iç çamaşırları ve sıhhiye idaresince bulaşık addedilen her nevi eşya, imhayı hevâm ve haşerat amelîyesine tâbi tutuldukları gibi lüzumunda, dezenfekte edilirler.
- 5°) Hava gemisinin şüpheli aksamında imhayı hevâm amelîyesi tatbik olunur.
- 6°) Fevkalâde ahvalde, gemide farelerin bulunmasından sıhhiye idaresince şüphelenilir ve muk-tazi amelîyenin sefer başlangıcında yapılmamış olduğu tahakkuk ederse; itlâfıfâr amelîyesi tatbik olunur.

Yirmi dokuzuncu madde

Vebalı bir daireden gelen eşya arasında fare veya pire bulunmasından sıhhiye idaresince işti-bah hâsıl olursa, bu eşya icap eden ihtiyat kaidelerine riayet edilerek çıkarılacaktır.

B - Kolera

Otuzuncu madde

Hava gemisinde kolera vakası zuhur etmemiş ise, ittihaz olunacak tedabir aşağıdakilere maksur

kalır:

- 1°) Yolcularla tayfanın tıbbî muayenesi;
- 2°) Hava gemisinin hastalıklı daireden ayrıldığı tarihten itibaren beş günü geçmeyecek bir müddetle, yolcularla tayfanın müşahede altına alınması.

Otuz birinci madde

Sefer esnasında seriri bir şekilde kolera ârazı gösteren bir vaka zuhurunda hava gemisi, konak mahallerinde veya muvazaletinde, aşağıdaki rejime tâbi tutulur:

- 1°) Tıbbî muayene;
  - 2°) Hasta veya hastaların derhal ihraç ve teeridi;
  - 3°) Taife ile yolcuların, geminin muvazaletinden itibaren beş gün geçmemek üzere, müşahede altına alınması;
  - 4°) Elbise, iç çamaşırı ve sıhhiye idaresince bulaşık addedilen eşyanın dezenfeksiyonu;
  - 5°) Hava gemisinin hastalar tarafından işgal edilmiş olan veya bulaşık addedilebilecek aksamının dezenfeksiyonu;
  - 6°) Gemideki içme suyunun bulaşmış olmasından şüphe edildiği takdirde, dezenfekte edilmesi ve buna imkân olmazsa, döküldükten ve hazinesi dezenfekte edildikten sonra, iyi su ile tebdili;
- Tebaaları hakkında kolera tohumları nakillerinin taharri muamelesini tatbik eden memleketlere hava gemileriyle giden ve orada ikamet etmek isteyen eşhas, zikri geçen tebaalara aynı ahvalde tahmil edilmekte olan mecburiyetlere tebaiyet edeceklerdir.-

Otuz ikinci madde

Altı aydan daha az bir müddet evvel veya altı günden fazla bir zamandan beri kolera aşısı yaptırmış olduğunu ispat eden eşhas yalnız müşahede altına alınır.

Tevsik keyfiyeti, imzası musaddak bir tabip tarafından tahriri olarak verilmiş bir şahadetname ibrazile yapılır. İmza tasdiksiz olduğu takdirde, vesika, (a) sıhhi bir tayyare karargâhına memur tabip veya (b) aşrı yapmağa memur olandan gayri ve fakat memleketin nizamatı mucibince, pasaport istihsaline müteallik talepleri tasdika salâhiyettar, bir zat tarafından imzalanacaktır.

Otuz üçüncü madde

Aşağıda sayılı taze gıdaların karaya ihraçı menedilebilir:
Balık, Kabuklu deniz hayvanatı, meyve ve sebze.

C - Lekeli humma

Otuz dördüncü madde

a) Gemide lekeli humma zuhur etmiş ise, lekeli hummanın müstevli bir halde hükümferma olduğu daireyi on iki günden beri terketmiş olan eşhas hakkında, işbu mukavelenamenin 52 nci maddesinde musarraha olanlardan maada hiç bir sıhhi tedbir ittihaz olunmaz.

b) Gemide lekeli humma vakası zuhur etmiş ise, aşağıdaki tedbirler tatbik olunur:

- 1°) Tıbbî muayene;
- 2°) Hastanın derhal ihraç ile teerit ve bitten tathiri;
- 3°) Bitli oldukları tahmin edilen veya sirayet tehlikesine maruz kalmış bulunan eşhasın bitten tathirile, o tarihten itibaren 12 gün geçmemek üzere nezaret altına yazı;
- 4°) İççamaşırı, elbise, ve sıhhiye idaresince bulaşık addedilen sair eşyanın haşerattan tathiri;
- 5°) Hummanın hava gemisinde oturduğu ve sıhhiye idaresince bulaşık addedilen aksamın haşerattan tathiri.

II - Çiçek

Otuz beşinci madde

Gemide çiçek vakası zuhur eylememiş ise, bu hastalığın müstevli bir şekilde hüküm sürdüğü bir daireyi 14 günden evvel terketmiş ve sıhhi makamın takdirince hastalığa karşı kâfi derecede muafiyet iktisap etmemiş olan eşhas hakkında yapılacak tedabir müstesna olarak, herhangi bir sıhhi tedbir tatbikına mahal yoktur. Bu eşhas, 52 nci madde ahkâmına kâlel gelmemek üzere, aşılacakları veya tahtı müşahedeye alacakları gibi aşılandıktan sonra da, geminin muvasalatı tarihinde bilitibar 14 gün geçmeyecek bir müddetle, müşahede altına alınabilirler.

b) Gemide çiçek vakası zuhur eylemiş olduğu takdirde, aşağıdaki tedabir tatbik olunur:

1°) Trbbî muayene;

2°) Hastanın derhal ihraç ve teeridi;

3°) Hastalığa tutulmak tehlikesine maruz kaldıkları tahmin edilen ve sıhhi makamın kâfi derecede muafiyet iktisap etmediklerine hükmolunan eşhas hakkında, işbu maddenin (a) fıkrasında mezkûr ahkâm tatbik olunabilir.

4°) İççamaşırı ile elbiseler ve sıhhi makamea yakında bulaştığına hükmolunan sair eşyanın dezenfektasi;

5°) Çiçeklinin gemide oturduğu yerlerle, sıhhi makamea bulaşık addolunan sair aksamın dezenfektasi;

İşbu madde müeddasınca, hastalığa karşı muafiyet iktisap etmiş addedilecek eşhas şunlardır:

a) Evvelece bu hastalığa tutulduklarını veya üç senden az bir müddet zarfında veya 12 günü müteceviz bir zamandan beri aşılandıklarını ispat edenlerle, (b) kendilerinde, hastalığa karşı kabilmilât bir teamülün mevziî asârı görülen ve bu delâil itibarile kâfi derecede muafiyet iktisap etmiş olanlar. Bu alâimin mevcudiyetinden gayri ahvalde, ispat keyfiyeti, bir tabip tarafından tahriren verilecek ve 32 nci maddenin 2 nci fıkrasında derpiş edilmiş olan şekilde sıhhati müsaddak bulunacak bir şahadetname ibrazile tamam olur.

İKİNCİ BAP

sarı humma vakalarında tatbik olunacak ahkâm

Birinci fasıl

Umumî ahkâm

Otuz altıncı madde

Yüksek Âkit Taraflar, sarı hummanın beldi bir mahiyette mevcudiyotinden şüphelenen arazide bu hastalığın kendi arazileri dahilinde seriri bir surette teşhisi gayrikabil ve fakat biyolojik muayenesi suretile zahire ihraçı mümkün olan şekilde mi mevcut olduğunu araştırmak hususunda icap eden tertibatı ahzedeceklerdir.

Otuz yedinci madde

Yüksek Âkit Taraflardan her biri, 21 haziran 1926 tarihli beynelmilî sıhhi mukavelenamenin 1, 2, 3, 4, 5 ve 8 nci maddelerinde tayin edilen şekilde yapılması lâzımgelen sarıhumma vakaları ile müteahakkak sarıhumma vakalarının sureti tehaddüsüne müteallik ihbarattan maada, kendi arazisi dahilinde sarıhummanın yukarıda gösterilen şekilde mevcudiyetini derhal diğer Yüksek Âkitlere ve aynı zamanda umumî hıfzıssıhha beynelmilî ofisine (ya doğrudan doğruya veyahut bu hususta ofisin itilâfat aktetmiş olduğu mahalli bürolar vasıtasile) bildirmeye taahhüt eyler.

İkinci fasıl

Sarı hummanın mevcudiyeti tahakkuk eden veya beldî bir şekilde hüküm sürdüğü anlaşılan mahallere ait ahkam

Otuz sekizinci madde

Dördüncü madde ile beraber ve aşağıdaki 46 nci maddede derpiş edilmiş olan ahkâm mahfuz kalmak kaydile, işbu mukavelenamenin 1 nei maddesinin I işaretli kısmının II nei fıkrasında mezkûr hava gemilerine küşade bulundurulmuş ve bir mahalde, yani, sarıhummanın seriri veya biyolojik bir surette kabili teşhis bir şekilde mevcut bulunduğu arazinin bir kısmında, tesis edilmiş olan her tayyare karargâhının, işbu mukavelenamedeki tarifata muvafık bir sıhhi tayyare karargâhı olmakla beraber, fazla olarak;

- a) En yakın meskûn merkezden münasip bir mesafede mebni bulunması;
- b) Sineklerle karşı tamamen mahfuz bir su teşkilâtına malik olması ve imkânın müsaadesi nisbetinde, yuvalarile beraber hevamı, tekânüllerinin her devresinde muntazam bir usul tahtında imhaya hadim vesait sayesinde, sineklerin tasallutundan masun bulunması;
- c) Hevamanın dühulüne mâni teşkilâtla mücehhez ve gemi taifelerile tayyare karargâhı müstahdeminin ikametlerinde salih bir binaya malik olması;
- d) Aşağıda muharrer 42 ve 44 neü maddelerde derpiş edilen tedabirin tatbiki halinde, yoleuların ikamet ve tedavilerine muhassas ve keza sineklerin dühulüne mâni olacak surette mücehhez bir binaya malik olması.

Otuz dokuzuncu madde

Sarıhummanın bariz bir surette veya beldî bir şekilde hüküm sürdüğü mahalde evvelki maddede musarrah şeraitte tekabül edecek evsafi haiz bir tayyare karargâhı mevcut değilse, böyle bir karargâhın tesisine değin o mahalden diğer araziye havaî seyrüsefer tatil edilecektir.

Kırkinci madde

Yukarıda mezkûr 38 nei madde ahkâmına tevfiқан tesis ve tehziz edilmiş olan her tayyare karargâhı sarı hummaya karşı tayyare karargâhı ismini taşıyacak ve ayrı bir daire sayılacaktır. Böyle bir tayyare karargâhının ihdası, arazisi üzerinde bu tesisatı yapan Yüksek Âkit Tarafından, 7 nei maddede derpiş edilmiş olan şerait dairesinde, diğer Yüksek Âkitlerle Umumi Hıfzıssıha Beynelmüel Ofisine ve Havaî seyrüsefer beynelmüel komisyonuna bildirilecektir. Bu tebliğ neticesi olarak, müevvir bir şehir veya köyde veyahut diğer bir daire dahilinde sarı hummanın mevcudiyeti hakkında beyanname itası usulü bu tayyare karargâhı için mahihüttatbik olmayacaktır. Mezkûr karargâh ancak dahilinde ikamet eden eşhas arasında sarıhumma vakaları zühur ederse bulaşık ilân edilecektir.

Kırk birinci madde

Sarıhummaya karşı müesses bir tayyare karargâhı bulaşık bir daire haline inkılâp eylediği takdirde, oranın hastalıktan istihlâsına matuf bütün tedabirin ittihazına ve sarıhummanın sirayeti tehlikesinin tamamen indifama kadar, mezkûr tayyare karargâhından diğer araziye havaî seyrüsefer tatil edilecektir.

Kırk ikinci madde

Sarıhummaya karşı müesses tayyare karargâhı bulaşık olmayıp da bulunduğu havalide sarıhumma mevcut olduğu takdirde, hava gemisinin hini azimetinde veya her halde azimetinden pek az bir zaman evvel, aşağıdaki tedabir ittihaz olunacaktır:

1°) İçlerinde sivrisinek bulunmadığına emniyet kesbedilmek üzere, hava gemisile hamulesinin teftişi ve lüzumu halinde, imhayı hevam amelîyesinin tatbîkî; keyfiyetin yol defterine kaydır.

2°) Yolcularla taife efradının tıbbî teftişi; bunlar arasında, sarıhummaya tutulmuş olmalarından şüphe edilen veya hastalığın sirayetine maruz kaldıkları tesbit olunan eşhas, gerek karargâh muhiti dahilinde, gerek başka bir mahalde ve sıhî makameca muvafık görülecek şerait dahilinde, hastalığın sirayetine maruz kalmış buldukları son günden itibaren, altı günlük bir devrenin hitamına kadar, nezaret altında bulundurulacaklardır.

3°) Yolcuların ve taife efradının isimleriyle hastalığın sirayetine ne suretle maruz kaldıklarına ve azimetten evvel tâbi tutuldukları nezaretin şerait ve müddetine müteallik malûmat yol defterine kaydedilecektir.

Kırk üçüncü madde

Transit suretile sefer yapmakta olup sarıhummalı bir mahalden gelmeyen ve kumanyasını düzmek üzere sarıhummaya karşı müesses bir tayyare karargâhında konaklayan her hangi bir hava gemisi, bu karargâhtan hava gemilerinin hini azimetine tatbîkî mutat olan tedabire tâbi tutulmıyacaktır.

Yol defterinde, sarıhummaya karşı müesses tayyare karargâhına ancak kumanyasını tamamlamak için inmiş olduğuna dair meşruhat bulunmak şartile, mezkûr hava gemisi, seferinin imtidadmea, işbu bapdaki ahkâma tâbi tutulmıyacaktır.

Kırk dördüncü madde

İşbu mukavelenamenin 1 nei maddesinin 1 nei kısmının 2 nei fıkrasında gösterilmiş olup, sarıhummalı iki mahal arasında seyrüsefer yapan hava gemileri, bu havaliide kâin ve sarıhummaya karşı müesses bir karargâhtan sefere başlamak ve aynı mahiyette bir karargâha inmek mecburiyetindedirler. Yolcularla taifenin ve eşyanın ihraç veya tahmîli amelîyesi ancak sarıhummaya karşı müesses bir tayyare karargâhında yapılabilir.

Bu kabîl tayyare karargâhları arasında sefer yapan hava gemilerinin kumanya almak üzere sarıhumma olmıyan bir mahalde kâin her hangi bir tayyare karargâhına inmeleri caizdir.

Hava gemisinin sarıhummaya karşı müesses bir tayyare karargâhına muvasalatında ittihaz olunacak tedabir şunlardır:

1° - Sivrisineği hamil olmadıklarına emniyet kesbedilmek üzere, gemi ile hamulesinin teftişi ve lüzumu halinde, imhayı hevam amelîyesinin tatbîkî;

2° - Sarıhumma ârazı göstermediklerini tebyin zımında, yolcularla taife efradının tıbbî muayenesi;

Sarıhummaya musabiyetinden şüphe edilen veya hastalığın sirayetine maruz kaldığı zamandan itibaren altı günlük bir devreyi, muvasalat tayyare karargâhındaki sıhî makamı tatmin edecek bir surette doldurduğu tahakkuk etmemiş olan şahsın gerek karargâh muhiti dahilinde, gerek başka bir mahalde, sıhî makameca tensip edilecek şerait dahilinde ve hastalığın sirayet etmiş olması muhtemel bulunan devrenin son gününden bilhesap, altı gün geçmiyecek bir müddetle, nezarete altına konulması caizdir.

Kırk beşinci madde

Sarıhummanın hüküm sürdüğü bir mahalde kâin sarıhummaya karşı müesses bir tayyare karargâhından yola çıkarak hastalık olmıyan bir mahalle vasıl olan hava gemileri hakkında aşrda muharrer III neü ve IV neü fasıllardaki ahkâm tatbik olunur.

Kırk altıncı madde

Mahallî havaî seyrüsefer noktaî nazarından, sarı hummanın mevcudiyeti tahakkuk eden veya belâ bir şekilde mevcut bulunduğu anlaşılan araziye mücavir Hükümetlerin, munhasıran mevzu-bahs arazi arasındaki havaî seyrüseferi temin zmnında ve mütekabil itilâf aktile, sarıhummaya karşı müesses tayyare karargâhlarından başka karargâhlar tesis ve istimal eylemelerine, işbu fasılda her hangi bir mâni mevcut telâkki olunmayacaktır.

III. Sarıhumma olmayan ve fakat bu hastalığın inkişafına müsait şeraiti ihtiva eyleyen arazi ve mahallere müteallik ahkâm

Kırk yedinci madde

Sarıhumma olmayan ve fakat bu hastalığın inkişafına müsait şeraiti haiz bulunan arazi ve mahallerde kâin sıhhi tayyare karargâhına bir hava gemisinin muvasalâtında ittihaz olunacak tedabir aşağıda gösterilmiştir:

1° - Sinek ve sivri sinek olmadığından emin olmak üzere, hava gemisile hamulesinin teftişi ve lüzumu halinde, imhayı hevân amelîyesinin tatbiki;

2° - Sarıhumma ârazi göstermediklerini tebyin zmnında yolcularla taife efradının tıbbî muayenesi.

Bir şahsın sarıhummaya musabiyetinden ıstıbah hâsıl olduğu veya hastalığın sırayetine maruz kaldığı zamandan itibaren altı günlük bir devreyi, karargâh sıhhi makamınca makbul sayılacak bir surette, itnâm eylediği tahakkuk etmediği takdirde, bu şahsın, gerek karargâh muhiti dahilinde, gerek haricinde, sıhhi makameca tensip olunacak şeraite tevfikân ve kendisine hastalığı sırayet etmiş olması muhtemel bulunan son günden itibaren, altı gün müddetle nezaret altında tutulması caizdir.

Kırk sekizinci madde

Yüksek Âkit Taraflar, makbuliyeti tahakkuk edecek müstesna ahval hariç olmak üzere, sarıhummalı yerlerden gelecek olan ve fakat işbu babın 11 nci fıslındaki ahkâma ve betahsis sefere gıkışta yapılacak tedabire riayet etmiş olmak şartile, hava gemisinin 47 nci maddede zikredilmiş olan arazide karaya inmelerine, bazı sıhhi esbap vesilesile, mümanaatta bulunmamayı taahhüt eylerler.

Kırk dokuzuncu madde

Şu kadar ki, Yüksek Âkit Taraflarca, sarıhummalı araziden gelecek yolcu, tayfa ve eşya çıkaraacak olan hava gemilerinin karaya inmeleri için muayyen sıhhi tayyare karargâhları irae olunabilir.

Dördüncü fasıl

Sarıhummanın yerleşmesine müsait şeraiti haiz olmayan arazi ve havalîye müteallik ahkâm

Ellinci madde

Sarıhummalı havaliden gelen hava gemileri, bu hastalığın yerleşmesine müsait şeraiti haiz olmayan arazi ve havalide kâin sıhhi veya müsaadeli herhangi bir tayyare karargâhına inebileceklerdir.

Elli birinci madde

Muvasalâta ittihaz olunacak tedbirler aşağıda gösterilmiştir:

(S. No. 3)

1° - Sinek ve sivrisinek olmadığı tebyin zımnında hava gemisile hamulesinin teftişi ve lüzumu halinde imhayı hevam amelîyesinin tatbiki.

2° - Yolcularla tayfa efradının tıbbî muayenesi.

ÜÇÜNCÜ BAP

Müşterek ahkâm

Elli ikinci madde

İşbu mukavelenamenin 18 nci maddesinde mezkûr hastalıklardan birine tutulmak tehlikesine maruz kalmakla beraber, tefrih müddetini geçirmeksizin havagemisile Yüksek Âkitlerden birinin arazisine gelen eşhasın, işbu babın 2 nci fıslındaki ahkâma hâlel galmemek şartile, mezkûr müddetin bitamma kadar müşahede altına alınmaları caizdir.

Kolera ile çiçeğe gelince, hastalığa karşı muafiyet iktisap etmiş olan eşhasa mütedair bulunan 32 ve 35 nci maddeler ahgâmı, işbu madde ile derpiş edilmiş olan tedbirlere dahi şamilirdirler.

Elli üçüncü madde

Bir tayyare karargâhına muvasaletlerinde, işbu kısımda mevcut ahkâma tevfikân, tefrih müddetine müşahede altında bulundurulmak lâzımgelen eşhas, keyfiyetin müteakip durak mahallerile mevrit makamâtına, gerek işbu mukavelenamenin 9 ncu maddesinde musarrâh yol defterine kaydı suretile, gerek güzergâhlarında uğrîyacakları tayyare karargâhlarının her birinde tıbbî muayeneye tâbi tutulacaklarını kâfil her hangi bir vasıtaya tevessül edilmek şartile, yollarına devam edebilirler.

İşbu mukavelenamenin 26 nci maddesile 44 ncu maddesinin 4 ncu ve 47 nci maddenin 2 nci fıkralarında derpiş edilmiş olan şeraite tevfikân nezaret altında bulundurulmaları lâzımgelen eşhas, sarıhummadan maada diğer hastalıklar hariç olmak üzere, ancak tefrih müddetini bitirdikten ve mevrit sıhhiye makamâtının muvafakatını istihsâl eyledikten sonra, yollarına devam edebilirler.

Elli dördüncü madde

Hastalıklı bir daireden gelen hava gemisine sıhî tedabirin tatbiki hususunda, her tayyare karargâhı sıhî makamıca, o gemiye eenebi bir memleket veya aynı memleket sıhî tayyare karargâhında daha evvel tatbik edilmiş ve işbu mukavelenamenin 9 ncu maddesinde mezkûr sefer defterinde usulü dairesinde mukayyet bulunan tedabir, mümkün olduğu kadar geniş bir nisbette, nazarı itibare alınacaktır.

Hastalıklı bir daireden gelen ve haklarında sıhî tedabir memnuniyetbahş bir surette tatbik edilmiş olan hava gemileri, aynı memlekete veya diğer bir memlekete ait tayyare karargâhına muvasalâtlarında, ikinci defa bu tedbirlere tâbi tutulmayacaklardır. Şu kadar ki, o zamandan beri bu gemilerde aynı tedbirlerin tatbikını istilzam edecek bir hdisе zuhur etmemiş ve gemi, mahrukat tedarik etmek hali mustesna olarak, bulaşık bir tayyare karargâhına uğramamış ola.

Elli beşinci madde

Tayyare karargâhında sıhî tedabirin tatbikile mükellef olan makamıca, talep vukuunda, gemi kaptanına veay alâkadar her hangi bir şahsa, tatbik olunan tedabirin mahiyeti, istimal olunan usul, hava gemisinin tathir edilen aksamı ve tedabirin ittihazına saik olan esbabı mübeyyin meccanî bir şahadetname verilecektir.

Aynı makam tarafından, içinde 18 nci maddede mezkûr sarî hastalıklardan biri zuhur eden hava gemisile gelen yolculara, talep eyledikleri takdirde, muvasalât tarihlerini ve kendilerile eşyala-

rına tatbik edilmiş olan tedabiri mübeyyin kezalik meccanî bir şahadetname verilecektir.

Elli altıncı madde

İşbu mukavelename sureti mahsusada derpiş edilmiş olan ahval müstesna olarak, sıhhi esbaptan dolayı hava gemileri yollarından alıkonmayacaktır.

Veba, kolera, sarıhumma, lekeli humma, çiçek hastalıklarından birile musap bir hasta tarafından işgal edilmiş olan hava gemisi, işbu mukavelenamede derpiş edilmiş olan her vakada ittihazı muktazi tahaffuzî tedabirin tatbiki müddetine maksur olan müddetten fazla yolundan alıkonmayacaktır.

Elli yedinci madde

İşbu mukavelenamenin 11 nci babının ve betahsis 47 nci maddesindeki ahkâm mahfuz kalmak şartile, bu mukavelename ahkâmına tevfiikan tayyare karargâhınca tahmil edilen mecburiyetleri kabul etmek istemeyen her hava gemisi, yoluna devamda serbesttir. Fakat, kumanya düzmek gibi bir sebep olmadıkça, aynı memleket dahilinde kâin başka bir tayyare karargâhına nüzul edemez.

İşbu hava gemisinden eşya ihracı, geminin evveleminde tecrit edilmiş ve eşyasının da, lüzumu takdirinde, işbu mukavelenamenin 10 ncu maddesinde derpiş edilmiş olan tedabire tâbi tutulmuş olması şartlarının ifasına vabestedir.

Mezkûr gemi, yolcularından karaya çıkmak isteyenleri, sıhhi makamca mevzu tedabire riayet etmeleri şartile, karaya çıkarmağa mezun olacaktır.

Hava gemisi, hali tecritte bulunmak şartile, mahrukat, yedek malzeme, erzak ve su yükletebilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Nihaî ahkâm

Elli sekizinci madde

Yüksek Âkit Taraflardan ikisi veya ikiden fazlası, işbu mukavelename esasastı dahilinde, hava sıhhiye nizamâtında mevcut muayyen bazı noktaları ve alehusus, 3' ncu kısmın 2 nci faslı ahkâmının kendi arazileri dahilinde sureti tatbiki hakkında hususî itilâflar aktine muhtardır.

Bu kabil itilâflarla 46 nci maddede istihdaf edilmiş olanların, meriyete girdikleri andan itibaren ve 7 nci maddede derpiş edilmiş olan şeraite tevfiikan, gerek Umumî Hıfzıssıhha beynelmilel ofisine, gerek Havaî seyrüsefer beynelmilel komisyonuna tebliği muktazidir.

Elli dokuzuncu madde

İşbu mukavelenamenin tefsiri hususunda Yüksek Âkit Taraflar, aralarında ihtilâf zuhur eylediği takdirde, herhangi bir prosedüre müracaattan evvel Umumî Hıfzıssıhha beynelmilel ofisi daimî komitesinin mütaleasını istihsal hususunda mutabık kalmışlardır.

Altmışınca madde

12 nci maddenin son fıkrasile mevzu hükme hâle gelmemek üzere, Yüksek Âkit Taraflar, kendi tayyare karargâhlarında cari sıhhi muamelât hususunda, diğer Yüksek Âkit Tarafların hava gemilerine, kendi millî hava gemilerine tatbik ettikleri tarifeyi tatbik eylemeyi tahhüt ederler.

Bu tarife mümkün mertebe mutedil olacak ve 7 nci maddedeki şerait dairesinde, gerek Umumî Hıfzıssıhha beynelmilel ofisine, gerek Havaî seyrüsefer beynelmilel komisyonuna tebliğ edilecektir.

Altmış birinci madde

Yüksek Âkit Taraflardan biri işbu mukavelenamede tadilât ierasını arzu eylediği takdirde, bu baptaki teklifatını Felemenk Hükûmetine iblâğ edecektir. Mezkûr Hükûmet marifetile meseleden haberdar edilecek olan Umumî hıfzıssıhha beynelmilel ofisi, münasip görürse mukavelenameyi muaddil bir protokol kaleme alarak bunu Felemenk Hükûmetine isal eyleyecektir.

Felemenk Hükûmeti tarihli bir tamim ile işbu protokol metnini diğer Yüksek Âkit Taraflar Hükûmetlerine arzeyecektir.

Yüksek Âkit Taraflardan herbirinin teklif edilen tadilâta muvafakati keyfiyeti, ya taraflardan Felemenk Hükûmetine sarih bir tasvip cevabı verilmesi veya tamim tarihinden itibaren 12 ay zarfında mezkûr Hükûmet nezdinde itirazatta bulunulmaması suretlerle taayyün edecektir.

Sarih veya zımnî muvafakat cevaplarının adedi, Yüksek Âkit Taraflar Hükûmetlerinin lââkal üçte ikisini temsil eylediği takdirde keyfiyet Felemenk Hükûmeti tarafından bir zabıt varakasile tevsik edilecek ve bu zabıt varakası Umumî hıfzıssıhha beynelmilel ofisile sair Yüksek Âkit Taraflar Hükûmetlerine gönderilecektir. Protokol mevzubahs zabıt varakasında isimleri mezkûr bulunan Hükûmetler arasında, zabıt varakası tarihinden itibaren altı aylık bir müddetin inkızasile meriyülicera olacaktır. Protokole iltihak eyleyecekleri zamana kadar, diğer Yüksek Âkit taraflarca işbu mukavelename tadilâtsiz olarak tatbik edilecektir.

Altmış ikinci madde

İşbu mukavelename bu günkü tarihli olacak ve bu tarihten itibaren bir sene zarfında imzalanabilecektir.

Altmış üçüncü madde

İşbu mukavelename tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün mertebe süratle Felemenk Hükûmetine tevdi edilecektir. Tasdiknamelerden on kıtasının tevdiini müteakıp, bu bapta mezkûr Hükûmetçe tanzim edilecek olan zabıt varakasının birer sureti, Yüksek Âkit Taraflar Hükûmetlerine ve umumî hıfzıssıhha beynelmilel ofisine irsal kılacaktır. İşbu mukavelename, mezkûr zabıt varakası tarihinden 120 gün sonra meriyet mevkiine girecektir.

Muahharan vaki olacak her tasdikname tevdiinde keyfiyet, yukarıda gösterilen usul dairesinde tanzim olunacak bir zabıt varakasile tevsik edilecektir. İşbu mukavelename, Yüksek Âkit Taraflardan her biri hakkında, tasdiknamelerin tevdiini mübeyyin zabıt varakası tarihinden 120 gün sonra meri olacaktır.

Altmış dördüncü madde

İşbu mukavelenameyi imzalamamış olan memleketler, ilk on tasdiknamenin tevdiini müş'ir zabıt varakası tarihinden itibaren, her an iltihaka kabul olunacaklardır.

Her iltihak, diplomasi tariki ile Felemenk Hükûmetine tebliğ edilecektir. İltihakname Felemenk Hükûmetinde kendi hazinesi evrakına konulacak ve keyfiyet, mukavelenameye dahil bulunan bütün memleketler Hükûmetleriyle, umumî hıfzıssıhha beynelmilel ofisine, Hazinci evraka tevdi tarihinin tasrihile, işar edilecektir. Her iltihak, bu tarihten 120 gün sonra muteber olacaktır.

Altmış beşinci madde

Yüksek Âkitlerden her biri, imza, tasdik veya iltihak anında, işbu mukavelenameyi kabul etmek suretile, müstemlekeleri, himayesi altındaki memleketler, deniz aşırı arazisi veya tabiiyet veya mandası altına mevzu arazinin tamamı veya bir kısmı hakkında hiç bir mecburiyet tekabbül etmediğini beyan edebilecektir. Bu takdirde, işbu mukavelename ahkâmı, bu yoldaki beyanatın matufu olan arazi hakkında cari olmayacaktır.

Yüksek Âkit Taraflardan her biri, işbu mukavelenamenin, yukarıki fıkrasında derpiş edilmiş olan beyanat mevzuunu teşkil etmiş olan arazinin tamamı veya bir kısmı hakkında tatbiki fikrinde olduğunu, bilâhare Felemenk Hükûmetine işar eyleyebilecektir.

Kezalik, Yüksek Âkit Taraflardan her biri, 66 ncı maddede mezkûr müddetin inkızasından sonra, dilediği vakit, işbu mukavelenamenin, müstemlekelerile himayesi altındaki memleketlerin ve deniz aşırı arazisile tabiiyeti veya mandası altına mevzu arazinin tamamı veya bir kısmı hakkında tatbik edilmemesi fikrinde olduğunu beyan edebilir; bu takdirde, bu baptaki beyannamenin Felemenk Hükûmetince hazinei evraka vazı tarihinden bir sene sonra, mukavelename, beyanname mevzuunu teşkil eyleyen arazi hakkında kabili tatbik olmayacaktır.

Felemenk Hükûmeti yukarıki ahkâmın tatbikatından olarak, kendisine yapılmış olan tebligat ve beyanattan, bunların kendi hazinei evrakına tevdi tarihinin tasrihile, işbu mukavelenameye dahil bulunan bütün memleketler Hükûmetlerini ve Umumî Hıfzıssıhha Beynelmilel Ofisini haberdar eyleyecektir.

Altmış altıncı madde

İşbu mukavelenameye dahil bulunan memleketlerden her birinin Hükûmeti, mukavelename ahkâmı ile beş sene müddetle âmil olduktan sonra, diplomasi tarikile Felemenk Hükûmetine tahriri tebliğde bulunmak şartı ile, dilediği zaman, mukavelenameyi feshedebilir. Feshe mütedair beyanname, Felemenk Hükûmetince kendi hazinei evrakına konulacak ve keyfiyet derhal mukavelenameye dahil bulunan bütün memleketler Hükûmetleriyle Umumî Hıfzıssıhha Beynelmilel Ofisine, tevdi tarihile beraber, işar kılınacaktır; her fesih, bu tarihten bir sene sonra muteber olacaktır.

Altmış yedinci madde

Evveleminde, vaziülimza Yüksek Âkitlerin tasvibine iktiran eylemedikçe, işbu mukavelenamenin imzası keyfiyeti hiç bir kaydi ihtirazî ile müterafik olmayacaktır. Kezalik, mukavelenameye dahil bulunan bütün memleketler tarafından evveleminde tasvip edilmedikçe, ihtirazî kayitle müterafik tasdikname tevdi ve mukavelenameye iltihak keyfiyetleri cevapsız bırakılacaktır.

Tasdikan ilmeal, alâkadar memleketler murahasaları işbu mukavelenameyi imzalamışlardır.

